

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 In quo consistat Dei tentatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

fineri: licet nesciant
 altam reddere ratio-
 nem, quare has condi-
 tiones, quæ uanæ
 sunt, obseruant, nisi
 quia sic acceperunt a
 maioribus. Difficile
 est enim confutare,
 duod seniorum tra-
 ditione, & autori-
 tate firmatum, uulga-
 res acceperunt. Non
 sunt tamen hæc exten-
 dendæ: sed prudenter
 declaranda, ubi fru-
 ctus speratur, ne de-
 teriora eueniant. Vi-
 dentur. n. hæc sic sim-
 plici corde ex deuoti-
 one facta. ualde im-
 pecte superstitionem
 sapere. Sicut menda-
 cium: os. om. imper-
 fectum est in genere
 peccati in proximū.

In lib. 50.
 Hom. Ho.
 26. ante me-
 dium, 10. 10.

Homi. 43. in
 Mar. in ope-
 re imperfe-
 to a medio
 illius 10. 2.

Homi. 43. in
 opere imp-
 fectio, a me-
 dio, tom. 2.

26. q. 5. cap.
 Non liceat

¶ 2 Præ. Verba sacra non minus
 operantur in corporibus serpen-
 tum, quàm in corporibus homi-
 num, & aliorum animalium: sed
 incantationes quandam efficaciam
 habent ad reprimendum serpen-
 tes, uel ad sanandum quadam a-
 lia animalia, unde dicitur in Plal.
 57. Sicut aspidis surdæ, & obturan-
 tis aures suas, quæ non exaudiet
 uocem incantantium, & uenefi-
 ci incantantis sapienter, ergo licet
 suspendere sacra uerba ad reme-
 dium hominum.
 ¶ 3 Præ. Verbum Dei non est mi-
 noris sanctitatis, quàm reliquæ
 sanctorum. unde Aug. * dicit, q
 non minus est uerbum Dei, quàm
 corpus Christi: sed reliquias san-
 ctorum licet homini collo suspen-
 dere, uel qualitercumque portare
 ad suam protectionem. ergo pari-
 ratione licet homini uerbo, uel scripto, uerba sacra
 scripture ad suam tutelam assumere.

SED CONTRA est, qd Chryso. * dicit super Matth.
 Quidam aliquam partem Euangelii scriptam circa collū
 portant: sed nonne quotidie Euangelium in Ecclesia
 legitur, ut audiatur ab omnibus? Cui ergo in auribus
 posita Euangelia nihil profunt, quō possunt eā circa
 collum suspensa saluare? Deinde ubi est uirtus Euan-
 gelii? In figuris literarum, an in intellectu sensuum?
 Si in figuris, bene circa collum suspendis. Si in intel-
 lectu, ergo melius in corde posita profunt, quàm cir-
 ca collum suspensa.

RESPON. Dicendum, q in omnibus incantati-
 onibus, uel scripturis suspensis duo cauenda uidentur.
 Primo quidem, quid sit quod profertur, uel scri-
 bitur: quia si est aliquid ad inuocationes demonū
 pertinens, manifeste est superstitiosum, & illicitum.
 Similiter etiam uidetur esse cauendum, si contineat
 ignota nomina: ne sub illis aliquid illicitum lateat.

Vnde Chryf. * dicit super Matth. q Phariseorum
 magnificentium fimbrias suas exemplo, nunc mul-
 ti aliqua nomina hebraica angelorum, confingunt,
 & scribunt, & alligant: quæ non intelligentibus me-
 tuenda uidentur. Est et cauendum ne aliquid falsita-
 tis contineat: quia sic eius effectus non posset expec-
 tari a Deo, qui non est testis falsitatis. Deinde cauē-
 dum est secundò, ne cum uerbis sacris contineatur
 aliqua uana, puta, aliqui characteres in scripti præter
 signum crucis. Aut si spes habeatur in modo scribē-
 di, aut ligandi, aut in quacumque huiusmodi uanita-
 re, quæ ad diuinam reuerentiam non pertinent:

quia hoc iudicaretur superstitiosum, alias autem est
 licitum. Vnde in Decretis * dicitur 26. q. 5. c. Non li-
 ceat christianis & c. nec in collectionibus herbarum,
 quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes, aut in-
 cantationes licet attendere, nisi tantum cum symbo-
 lo diuino, aut dominica oratione, & honoretur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod etiam pro-
 ferre diuina uerba, aut inuocare diuinum nomen, si
 respectus habeatur solum ad Dei reuerentiam, a qua
 expectatur effectus, licitum erit. Si uerò habeatur
 respectus ad aliquid aliud uane obseruatum, illi-
 citum erit.

AD SECUNDUM dicendum, quod etiam in in-
 cantationibus serpentum, uel quorumcunque ani-
 malium, si respectus habeatur solum ad uerba sacra,

F & ad uirtutem diuinam, non erit il-
 licitum: quæ tales incantationes habent
 rumque tales incantationes habent
 cupit in serpentibus: quia serpentes
 monis instrumentum ad hominem
 Vnde dicitur * glof. ibidem. Notandum
 datur a scriptura, undecumque dicitur
 similitudo, ut patet de iniquo in
 uidnam uix audiuit.

AD TERTIUM dicendum, quod
 ratio est de portatione reliquiarum
 ex fiducia Dei. & sanctorum, quorum
 non erit illicitum. Si autem * circū
 aliquid aliud uanum, puta, quod
 re, aut aliquid aliud huiusmodi, quod
 rer ad reuerentiam Dei, & sanctorum.
 G tiosum, & illicitum.

AD QUARTUM dicendum, quod
 tur quando respectus habetur in
 ptas, quàm ad uerborum intellectum.

QVAESTIO XCVII.

De Tentatione Dei, in quatuor artic-
 los diuisa.

DEINDE cōsiderandum est
 de uitiis religiōi opposi-
 tis per religiōis defectū.
 quæ manifestam habent contra-
 rietatem ad religionem, unde sub
 irreligiōsitate continentur. Hinc
 aut sunt ea, quæ pertinent ad con-
 temptum, siue ad irreuerentiam
 Dei, & rerū sacrarum. Primo er-
 go considerandum est de uitiis, q
 pertinent directe ad irreuerentiam
 Dei. Secundo, de his quæ pertinent
 ad irreuerentiā sacrarum rerum.
 ¶ Circa primum considerandum
 erit de tentatione, quæ Deus ten-
 tatur: & de perituro, in quo nempe
 Dei irreuerenter assumitur.

I CIRCA primum quæritur
 quatuor.
 ¶ Primo, In quo consistit Deo
 tentatio.
 ¶ Secundo, Vtrum sit peccatum.
 ¶ Tercio, Cui uirtuti opponatur.
 ¶ Quarto, De comparatione eius
 ad alia uitia.

ARTICVLVS PRIMVS

Vtrum Dei tentatio consistat in ali-
 bus factis, in quibus solus deus
 testis expectatur effectus.

AD PRIMUM sic proceden-
 tur. Videtur, quod tentatio
 Dei non consistat in aliquibus
 factis, in quibus solus deus
 testis expectatur effectus. Scien-
 n. Deus tentatur ab hoie, ut et ho
 tentatur & a Deo, & ab hoie. De
 demone: sed nō qualitercumque
 tentatur homo, expectatur ab
 effectus potestatis ipsius. ergo
 neq; p hoc q Deo tentatur, expecta-
 tur sol' effectus potestatis ipsius.

¶ 2 Præ. Omnes illi per inuocationem diuini nominis miracula operantur, expectant aliquem effectum solius diuinae potestatis. Si ergo in factis huiusmodi confisteret diuina tentatio, quicumque miracula facerent, Deum tentarent.

¶ 3 Præ. Ad perfectionem hominis pertinere uidetur, ut prætermisissis humanis auxiliis in solo Deo speraret. unde Amb. *sup illud Luca 9. Nihil tuleritis in uita &c. dicit. Qualis debeat esse, qui euangelizat regnum Dei, præceptis euangelicis designatur, hoc est, ut subsidiis secularis adminicula non requirat, fidei; totus in hærens pater, quo minus ista requirit, magis

posse suppetere. & beata Agatha dixit. Medicinam corporalem corpori meo nunquam exhibui: sed habeo Dominum Iesum Christum, qui solo sermone restaurat uniuersa: sed Dei tentatio non consistit in eo quod ad perfectionem pertinet. Ergo Dei tentatio non consistit in huiusmodi factis, in quibus expectatur solum Dei auxilium.

SED CONTRA est, quod Aug. *dicit 22. contra Faustum, quod Christus qui palam docendo & arguendo, & tamen inimicorum rabiem ualere in se aliquid non sinendo, Dei demonstrabat potestatem: idem tamen fugiendo & latendo hominis instruebat infirmitatem, ne Deum tentare audeat, quando hæret, quod faciat, uel quod cauere oportet, euadet. Ex quo uidetur in hoc Dei tentationem consistere, quod præmittit homo facere quod potest ad pericula euadenda, respiciens solum ad auxilium diuinum.

RESPONDEO. Dicendum, quod tentare est proprie experimentum sumere de eo, quod tentatur. Sumimus autem experimentum de aliquo & uerbis, & factis. Verbis quidem, ut experiamur an sciat quod querimus, uel possit, aut uelit illud implere. Factis autem cum per ea que facimus, exploramus alterius prudentiam, uel uoluntatem, uel potestatem. Verumque autem horum contingit dupliciter. Vno quidem modo, aperte: sicut cum quis tentatorem se profiteatur, sicut Samson Iudi. 14. proposuit Philistæis problema ad eos tentandum. Alio uero modo in sidiore & occulte: sicut Pharisæi tentauerunt Christum, ut legitur Matth. 22. Rursus quadoque quidem experire, puta, cum quis dido, uel facto intendit experimentum sumere de aliquo. Quandoque uero interpretatiue, quando. Lecti hoc non intendat experimentum sumat, id tamen agit, uel dicit quod ad nihil aliud uidetur ordinabile, nisi ad experimentum sumendum. Sic ergo homo tentat Deum quandoque uerbis, quod que factis. Verbis quidem Deo colloquimur orando. Vñ in sua petitione expresse aliquis Deum tentat, quando ea intentione aliquid a Deo postulat, ut exploret Dei scientiam, potestatem, uel uoluntatem. Factis aut expresse aliquis Deum tentat, quando per ea que facit, intendit experimentum sumere diuinæ potestatis, siue pietatis, atque scientiæ: sed quasi interpretatiue Deum tentat, qui etsi non intendit experimentum de Deo sumere, aliquid tamē petit, uel facit quod ad nihil aliud est utile, nisi ad p̄bādā Dei potestatis, uel bonitatis, uel cognitionis: sicut cum quis equum currere facit ut euadat hostes, hoc non est experiri eum a equo sumere: sed si equum currere faciat absque aliqua utilitate, hoc nihil aliud esse uidetur, quod experiri

atque sumere de equi uelocitate: & idem est in omnibus aliis rebus. Quando ergo propter aliquam necessitatem, seu utilitatem committit se aliquis diuino auxilio in suis petitionibus, uel factis, hoc non est Deum tentare. Dicitur. n. in 2. Paralipomenon 20. Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Quando uero hoc agitur absque utilitate, & necessitate, hoc est interpretatiue tentare Deum. Vnde sup illud Deut. 6. Non tentabis dominum Deum tuum, dicit glo. Deum tentat, qui habens quod faciat, sine ratione committit se periculo, experiens utrum possit liberari a Deo.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod homo etiam quandoque factis tentatur, utrum possit, uel sciat, uel uelit huiusmodi factis auxilium, uel impedimentum præstare.

AD SECUNDUM Dicendum, quod sancti suis precibus miracula facientes, ex aliqua necessitate, uel utilitate mouent ad petendum diuinæ præstati effectum.

AD TERTIUM dicendum, quod prædicatores regni Dei ex magna necessitate, & utilitate subsidia temporalia præmittunt, ut uerbo Dei expeditius uacent. & ideo si soli Deo innituntur, non ex hoc tentant Deum: sed si absque utilitate, uel necessitate humana subsidia desererent, tentarent Deum. Vnde & Aug. dicit 22. * contra Faustum, quod Paulus non fugit quasi non credendo in Deum, sed ne Deum tentaret, si fugere noluisse, cum sic fugere potuisset. Beata uero Agatha experta erat erga se diuinam beneuolentiam. ut uel in firmitates non pateretur, per quibus corporali medicina indigeret, uel statim sentiret diuinam sanationis effectum.

Li. 22. c. 16. a med. to. 6.

ARTICVLVS II.

Utrum tentare Deum sit peccatum.

Super quest. nonage simeseptime articulum secundum.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod tentare Deum non sit peccatum. Deus enim non præcepit aliquod peccatum, præcepit autem ut homines eum probent, quod est eum tentare. dicitur enim Malach. 3. Inferte omnem decimam in horreum meum, ut sit cib. in domo mea, & probate me super hoc dicit Dominus. si non aperuerit uobis cataractas cæli, ergo uidetur quod tentare Deum non sit peccatum.

In articulo 2. eiusdem 97. q. iunge doctrinam in calce articuli traditam rationi posite in corpore eiusdem, & uide, quod cum in Deo sint tria, posse, scire, & uelle, & tentare Deum ignorantiam, uel dubitationem malam claudat, consequens est quod si quod est, quod licet dubitare de Deo, hoc extra tentationem Dei fit, si cum debitis circumstantiis fiat. Et quoniam de Dei uoluntate, quid circa aliquid particulare uelit, uel scimus, licitum est, si necessitas, aut utilitas cum debitis adfit circumstantiis, per signum instructione a Deo petere. De Dei potentia autem, scientia, & ueritate dicti diuini, & aliis quod ad Dei perfectionem, & excellentiam spectant, dubitare non licet. Et propterea uelle hæc explorare, peccatum est. Et scito quod ad primum modum, si instructionis, spectat, si quis dubitat, an reuelans,

1. q. 127. art. 3. cor.

¶ 2 Præ. Sicut aliquis tentatur ad hoc quod experientia sumatur de scientia, uel potentia eius, ita et de bonitate, & uoluntate ipsius: sed licitum est quod aliquis experimentum sumat diuinæ bonitatis, siue etiam uoluntatis: dicitur enim in Psalm. 33. Gustate, & uide te, quoniam suauis est dominus. Et ad Roma. 12. Ut probetis quæ sit uoluntas Dei bona, & beneplacens, & perfectæ: ergo tentare Deum non est peccatum.

¶ 3 Præ. Nullus uiruperat in Scriptura ex eo, quod a peccato cessat: sed magis si peccatum committit. Viruperatur autem Achaz, qui domino dicit: Pete tibi signum a domino Deo tuo, respondit. Non petam, &

Secunda Secunda S. Thomæ.

HH 3 aut